

Rapport

Politie, RvdK, VTK en DJGB leren onvoldoende van onrechtmatige uithuisplaatsing

Datum 20 december 2022
Publicatienummer 2022/219
KOM011/2022

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
1. WAT IS DE KLACHT?	4
2. WAT IS IN HET ONDERZOEK VAST KOMEN TE STAAN	4
3. DE VISIES EN RONDETAfel	7
4. BESCHOUWING	11
BIJLAGE 1: TOEPASSELIJKE PROCEDURES OF PROTOCOLLEN	14

SAMENVATTING

Dit rapport gaat over Jan Damen¹. Een jongen van 15 jaar oud die onterecht, zonder de juiste machtiging uithuisplaatsing, in een instelling voor gesloten jeugdzorg geplaatst werd. Deze gebeurtenis heeft enorme impact op het leven van Jan en zijn gezin gehad.

De ouders van Jan dienen klachten in bij alle organisaties die bij deze onterechte plaatsing betrokken zijn geweest. Ouders willen dat wat Jan is overkomen geen enkel ander kind nog overkomt. De Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis, de politie en de Jeugdbescherming zijn na de klachten bij elkaar gaan zitten om samen te leren van deze onterechte plaatsing. Wanneer ouders lezen wat de organisaties geleerd hebben, zijn zij niet gerust gesteld. Ook vinden ouders dat er niet snel en duidelijk genoeg, excuses aan het gezin zijn aangeboden. De ouders van Jan nemen contact op met de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman.

Het onderzoek van de Nationale ombudsman en Kinderombudsman

De Nationale ombudsman en de Kinderombudsman onderzochten samen hoe het heeft kunnen gebeuren dat Jan, zonder dat de rechter dat had besloten, in de gesloten jeugdzorg terecht kwam. Ook hebben zij gekeken naar hoe en wanneer er excuses zijn aangeboden aan Jan en zijn ouders. Tot slot onderzochten de ombudsmannen wat er nodig is om ervoor te zorgen dat geen ander kind hoeft mee te maken wat Jan heeft meegemaakt.

Conclusie van het onderzoek

De ombudsmannen komen in het onderzoek tot de conclusie dat de organisaties niet goed hebben samengewerkt en dat zij niet zorgvuldig genoeg zijn geweest. Juist bij zo'n belangrijk besluit over een kind zoals een uithuisplaatsing, is dit extra belangrijk.

Er zijn veel verschillende organisaties betrokken geweest bij de plaatsing van Jan. Het is de ombudsmannen opgevallen dat zij samen geen duidelijke afspraken hadden over wie wanneer welke taak heeft. Zo kon het bijvoorbeeld gebeuren dat de politie Jan thuis ophaalde, terwijl dat de taak van de jeugdbescherming was. Bij de zorgvuldigheid valt het de ombudsmannen op, dat sommige organisaties dachten te weten wat de rechter had opgeschreven, maar zij hebben dat niet goed nagelezen of nagevraagd. Ook toen één van de organisaties tegen de andere vertelde dat Jan niet gesloten geplaatst moest worden, werd er niet naar geluisterd. De ombudsmannen vinden dat iedereen had moeten stilstaan en bedenken wat het voor Jan zou betekenen als hij gesloten geplaatst zou worden, terwijl dat niet de bedoeling was. Jan was tenslotte pas 15 jaar.

Verbeterpunt

Om ervoor te zorgen dat geen enkel ander kind nog uit huis geplaatst wordt, terwijl dat niet de bedoeling is, hebben de ombudsmannen een verbeterpunt opgeschreven:

Ga met alle organisaties om tafel zitten en maak samen afspraken. Deze afspraken moeten gaan over wie welke taak heeft als een kind uit huis geplaatst moet worden. Het is daarbij belangrijk dat altijd gekeken wordt naar wat er voor dit kind nu het beste besluit is.

Excuses

De ombudsmannen vinden het positief dat er na de uithuisplaatsing excuses zijn aangeboden aan Jan en aan zijn ouders. Het was alleen beter geweest als er ook gecheckt was of de excuses ook echt gehoord en aangekomen waren. En als daarbij gelijk verteld was wat er fout gegaan was en hoe dat in de toekomst voorkomen gaat worden.

---

¹ Gefingeerde naam

Wat is de klacht?

1.1 Inleiding

Toen Jan 15 jaar oud was is hij onterecht, zonder dat daar de juiste machtiging uithuisplaatsing (MUHP) voor was, op 7 november 2019 in een gesloten instelling geplaatst. Dit heeft een grote impact op het leven van Jan en zijn ouders gehad. Ouders dienden daar klachten over in bij De Jeugd- en gezinsbeschermers (DJGB) en de politie regionale eenheid Noord-Holland te Haarlem (politie). Bij Veilig Thuis Kennemerland (VTK) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) in Noord-Holland zijn de klachtenprocedures niet (volledig) doorlopen.

De familie hield ongenoegen over de gang van zaken omdat in deze klachtprocedures het individuele handelen van de betreffende organisatie centraal stond. De samenwerking tussen de instanties kon slechts gedeeltelijk beoordeeld worden vanwege de beperkte bevoegdheid van iedere afzonderlijke klachtencommissie. Ook vond de familie dat de leerbijeenkomst van februari 2020 van de verschillende instanties, tot onvoldoende concrete verbeterpunten had geleid. De familie was ook ontevreden over de manier en het moment waarop de excuses zijn aangeboden.

De Nationale ombudsman en de Kinderombudsman hebben daarom een onderzoek uitgevoerd, waarin juist de samenwerking tussen de organisaties centraal stond.

1.2 Wat is de klacht

Het onderzoek is uitgevoerd op basis van de volgende klachtformulering.

1. De familie Damen klaagt erover dat de instanties (DJGB, politie, VTK en RvdK) onvoldoende hebben samengewerkt, waardoor het kon gebeuren dat Jan ten onrechte op 7 november 2019 door de politie uit huis is gehaald en is overgebracht naar een instelling voor gesloten jeugdzorg. Verder klaagt de familie erover dat tot nu toe onduidelijk is wat de instanties zelf en in hun onderlinge samenwerking hebben gedaan om ervoor te zorgen dat dit andere kinderen niet kan overkomen.
2. De familie Damen klaagt er tenslotte over dat niet direct, of kort na 7 november 2019, persoonlijk excuses zijn gemaakt aan Jan en zijn ouders. Dit ondanks dat al op de avond van het voorval op 7 november 2019 duidelijk was dat Jan ten onrechte uit huis is gehaald.

2. WAT IS IN HET ONDERZOEK VAST KOMEN TE STAAN

Vanuit de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman is gesproken met Jan en zijn ouders, zijn schriftelijk vragen gesteld aan de instanties en is een digitale rondetafelbijeenkomst gehouden met afgevaardigden van de instanties en ouders. Ook hebben de ombudsmannen de beschikking gehad over diverse schriftelijke stukken, zowel van Jan en zijn ouders als van de instanties. Op basis van alle informatie kunnen de volgende feiten worden vastgesteld.

Tijdlijn van de belangrijkste gebeurtenissen

Voorafgaand aan de gebeurtenissen van 7 november 2019 hebben de ouders van Jan zorgen over de ontwikkeling en het welzijn van Jan. Hij heeft verslavingsproblematiek en is weggelopen van huis. Hij is bij de politie als vermist opgegeven. De ouders, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en de RvdK overleggen met elkaar over mogelijke vervolgstappen. Op 6 november 2019 heeft het CJG contact met VTK met het bericht dat er een machtiging uithuisplaatsing voor een gesloten plaatsing verzocht gaat worden.

Gebeurtenissen op 7 november 2019

Contacten ouders en RvdK

- Er vindt verder overleg plaats tussen ouders, CJG en de RvdK. Er wordt besloten dat de RvdK de rechter dezelfde dag verzoekt om een voorlopige ondertoezichtstelling (VOTS) en machtiging uithuisplaatsing voor de duur van drie maanden. Het doel is nu om Jan te plaatsen in een open kliniek gericht op verslavingsproblematiek. De RvdK vraagt de VOTS en MUHP alvast aan; de volgende dag gaan ze eerst nog met Jan in gesprek. Als hij akkoord gaat met de plaatsing in deze kliniek, dan wordt de machtiging niet gebruikt. Als Jan niet meewerkt, dan hebben ze de machtiging achter de hand en kan de plaatsing in een open instelling alsnog direct in gang gezet worden. De RvdK dient mondeling (telefonisch) het verzoek voor de VOTS en MUHP in bij de rechtbank. De rechter spreekt deze spoedmaatregelen uit: "(...) stelt Jan voorlopig onder toezicht van De Jeugd- en Gezinsbeschermers te Haarlem, met ingang van 7 november 2019 voor de duur van drie maanden; verleent de machtiging tot uithuisplaatsing van Jan in een accommodatie jeugdhulpaanbieder, met ingang van 7 november 2019 voor de duur van vier weken; verklaart de beslissing tot uithuisplaatsing uitvoerbaar bij voorraad." In de beschikking staat ook dat de rechtbank Jan en zijn ouders op 19 november 2019 wil horen over het verzoek van de RvdK.
- Aan het einde van de middag van 7 november rond 16.00 uur komt Jan onverwacht thuis. Ouders besluiten om hem maar eerst te laten slapen en bespreken de plannen om hem uit huis te plaatsen op dat moment niet.
- Rond 17.00 uur laten ouders de politie weten dat Jan weer thuis is. Niet veel later ontvangen ouders van de RvdK per email de beschikking van de rechter.
- In de tussentijd neemt de RvdK contact op met DJGB over het vervolg. In het registratiesysteem van de RvdK op 7 november 2019 om 16:30 uur staat vermeld: *"Bereikbaarheidsdienst gebeld om de vots en muhp van Jan aan te kondigen. Doorverbonden met de dienstdoende jeugdbeschermer van DJGB. De casus uitgebreid uitgelegd met het verzoek ouders te bellen voor een afspraak de volgende dag"*. In de agenda van de Bureau dienst en het systeem van DJGB is nergens een afspraak voor een ontmoeting met ouders en Jan de volgende dag terug te vinden.

Contact tussen politie en VTK

- Bij de politie is het onduidelijk wat zij met de zaak van Jan aan moeten nu Jan niet langer vermist is. De politie belt met de RvdK maar kan niemand bereiken. Het is intussen buiten kantoortijd en de dienstdoende medewerker van de politie heeft geen nummer waarop hij iemand van de RvdK kan bereiken. De politie belt met VTK, omdat de crisisdienst die buiten kantoortijden crisissituaties afhandelt bij VTK is ondergebracht.
- VTK laat de politie weten dat Jan uithuisgeplaatst gaat worden in een gesloten setting en verwijst de politie voor informatie hierover door naar DJGB. VTK baseert zich hierbij op de informatie die zij op 6 november van het CJG heeft ontvangen.

VTK als intermediair tussen RvdK en DJGB

- VTK neemt rond 17.30 uur ook zelf contact op met DJGB en vertelt dat Jan gesloten geplaatst gaat worden. Er wordt gesproken over wat er geregeld moet worden. Er wordt afgesproken dat de medewerker van DJGB het vervoer van Jan naar de instelling gaat regelen.
- De medewerker van DJGB belt naar de gesloten instelling om de komst van Jan aan te kondigen. De gesloten instelling is daarvan al op de hoogte en zal Jan ophalen bij het politiebureau.
- VTK belt ondertussen met de RvdK om na te gaan of er inderdaad sprake is van een VOTS en MUHP. De medewerker van de RvdK die op dat moment bereikbaarheidsdienst heeft, bevestigt dit, maar heeft haar laptop niet bij zich. Hierdoor kan zij niet in het systeem om de beschikking van de

rechtbank door te sturen naar DJGB. De RvdK en VTK spreken af dat de RvdK de beschikking via het systeem van de ZSM² naar VTK zou sturen, die het vervolgens door kan sturen naar DJGB.

- Om 18.05 uur stuurt een medewerker van de RvdK de beschikking naar een andere collega van de RvdK bij ZSM. Deze stuurt de beschikking rond 18.10 uur ongelezen door naar VTK.
- VTK heeft intussen te maken met een andere crisissituatie en stuurt de beschikking vervolgens om 18.43 uur ongelezen door naar DJGB en de politie zonder verdere instructie.
- Bij DJGB komt de beschikking binnen rond 18.45 uur. De inhoud van de beschikking is toen niet meer gelezen of gecontroleerd.

Politie haalt Jan op

- De politie belt met DJGB. De medewerker van DJGB vertelt dat Jan thuis opgehaald moet worden in verband met de gesloten plaatsing. De medewerker kan zelf niet mee en vraagt de politie om Jan thuis te halen en mee te nemen naar het bureau.
- De politie gaat aan het begin van de avond naar de woning van de familie Damen. Jan ligt op dat moment al op bed. De politie vertelt aan ouders dat ze Jan komen halen om hem mee te nemen naar een gesloten instelling.
- Ouders geven aan dat dat niet de bedoeling is. Moeder belt de raadsonderzoeker en die heeft via de telefoon met de politie gesproken. De raadsonderzoeker vertelt dat het niet de bedoeling is dat Jan mee wordt genomen naar de gesloten instelling. Eén agent twijfelt en belt de wachtcommandant. Op basis van de informatie van VTK en het verzoek van DJGB besluit de wachtcommandant dat Jan toch mee moest. De politie neemt Jan vervolgens geboeid mee naar het politiebureau. Vanuit daar brengt DV&O³ Jan naar de gesloten instelling

•

Poging ouders om fout te herstellen

- Ouders bellen met DJGB, maar dit leidt er niet toe dat de uithuisplaatsing wordt teruggedraaid. Hierna bellen ze de gesloten instelling. De instelling heeft op dat moment de beschikking van de rechter nog niet en geeft aan dat als Jan er inderdaad ten onrechte zit, dat ze Jan dan per direct op straat zullen moeten zetten. Aangezien Jan op dat moment heel boos is, achten ouders dit niet in zijn belang. Ouders stemmen om die reden in met het verblijf van Jan voor de nacht in de gesloten instelling.

De volgende dag, 8 november

- De instelling laat ouders weten dat zij de beschikking van de rechter hebben ontvangen en dat Jan inderdaad ten onrechte bij hen gebracht is.
- In de ochtend gaan de ouders van Jan naar het kantoor van DJGB. DJGB erkent aan ouders dat er fouten gemaakt zijn en biedt excuses aan.
- DJGB gaat samen met de RvdK naar de gesloten instelling.
- Tijdens het overleg in de instelling besluiten de deskundigen, in aanwezigheid van ouders dat het vanwege alle gebeurtenissen het beste voor de veiligheid van Jan is om hem in de gesloten instelling te laten.
- Een medewerker van de Bureaudienst van DJGB en een medewerker van de RvdK spreken met Jan. Het doel van het gesprek was om excuses aan te bieden en uitleg te geven. Het gesprek verloopt moeizaam, omdat Jan nog erg emotioneel is vanwege de gebeurtenissen van de dag daarvoor.

---

² Bij de ZSM-tafels (Zorgvuldig, Snel en Maatwerk) komen ketenpartners binnen de strafrechtketen samen (ook buiten kantooruren en in de weekenden) om strafzaken van jeugdigen en de best passende afdoening daarvan te bespreken.

³ Dienst Vervoer en Ondersteuning is een landelijke dienst die het vervoer van arrestanten, gedetineerden en vreemdelingen verzorgt.

Belangrijkste gebeurtenissen naderhand

Leerbijeenkomst 25 februari 2020

Tijdens een leerbijeenkomst op 25 februari 2020 hebben de betrokken instanties, zonder ouders, gesproken over de gebeurtenissen. De hoofdconclusie was dat de structuur van de keten had geleid tot ruis. Daarnaast speelde het gezin een rol. Als aandachtspunten zijn genoemd:

- *"goed van elkaar weten wie wat doet en wanneer met name bij de bereikbaarheidsdiensten na 17.00 uur, wie informeert wie en wie is in charge/ beslist.*
- *interne afspraken herbevestigen.*
- *checken van gegevens, beschikken over de juiste informatie.*
- *heroverwegen is even vertragen en vervolgens kunnen versnellen zodat daadkracht blijft.*
- *kennis overdracht naar politie over beschikking (vooral terminologie).*
- *iedereen heeft nu een ander systeem, veel partijen dat maakt het lastiger in de samenwerking. VT-ICD⁴ is de spil, hier komt alles samen."*

Excuusbrief DJGB aan Jan

- Op 10 maart 2020 stuurt DJGB een brief aan Jan om excuses aan te bieden. In de brief staat onder andere:
- *'We hebben daarin een fout gemaakt en hadden anders moeten handelen. Wij hadden de politie geen opdracht moeten geven om jou thuis op te halen. Dat vinden wij heel erg. Erg voor jou en ook voor jouw ouders. Daarvoor bieden wij onze oprechte excuses aan. We kunnen ons voorstellen dat je misschien nog vragen hebt of met ons hierover in gesprek wilt gaan. Dan is dat natuurlijk altijd mogelijk.'*
- Jan is niet ingegaan op het aanbod om met elkaar in gesprek te gaan.

3. DE VISIES EN RONDETAfel

De ombudsmannen hebben Jan, zijn ouders en de betrokken instanties in de gelegenheid gesteld om hun visie te geven op de gebeurtenissen, zowel schriftelijk als mondeling. Hieronder worden de visies beschreven. Ook is tijdens een rondetafelbijeenkomst stil gestaan bij wat de verschillende organisaties geleerd hebben en/of verbeterd hebben in hun aanpak of samenwerking naar aanleiding van de zaak van Jan.

3.1 Visies

Visie Jan

Jan geeft aan dat hij sliep toen er opeens politie in zijn kamer stond. Hij voelde zich daardoor overvallen. Hij moest naar beneden. Daar kreeg hij wel uitleg maar hij begreep niet waarom hij mee moest, want hij had het goedge maakt met zijn ouders. In de gang beneden werd de politie ook ruwer, fysiek. Van de discussie over of hij wel of niet mee moest en de onduidelijkheid daarover, heeft hij zelf op dat moment niet zoveel meegekregen. Hij moest mee naar buiten. Daar is hij tegen de auto aan geduwd en werd hij in de boeien geslagen. Dit omdat hij niet zou meewerken, maar volgens hem was dit niet aan de orde. Hij had last van zijn polsen door de boeien.

Alles ging eigenlijk best snel. Hij vond dit allemaal heftig. Wat hem het meest is bijgebleven is dat hij daar (in de gesloten instelling) vast kwam te zitten. De volgende dag heeft hij wel met diverse mensen van de gesloten instelling gesproken en heeft hij ook begrepen dat er dingen fout waren gelopen, maar niemand kwam excuses aanbieden. En hij moest wel blijven. Zijn verblijf daar is nog twee maal verlengd. In eerste instantie was hij ook boos op zijn ouders, later begreep hij hoe alles verlopen is en dat het niet hun schuld was.

⁴ Veilig Thuis Interne Crisisdienst

Op de vraag hoe het anders had moeten gaan geeft Jan drie dingen aan.

1. Beter checken van de uitspraak van de rechter, zowel door jeugdzorg als door politie;
2. Minder fysiek handelen door politie;
3. Direct en persoonlijk excuses aanbieden voor wat er is mis gegaan. Hij heeft later wel een excuusbrief ontvangen van DJGB, maar dat kwam niet (meer) geloofwaardig over. Hij had gewild dat degene die de verkeerde beslissing had genomen persoonlijk was langsgekomen om uitleg te geven en excuses aan te bieden. Dan had hij het tenminste kunnen begrijpen.

Jan vindt het belangrijk dat dit andere jongeren niet overkomt en dat er vooraf beter gecheckt wordt.

Visie ouders

Ouders hebben klachten ingediend bij de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman omdat zij het niet eens zijn met de manier waarop hun zoon, zonder de juiste machtiging daartoe, uit huis is opgehaald en naar een gesloten instelling voor jeugdzorg is gebracht. Dit is enorm beschadigend geweest voor Jan, maar ook voor het hele gezin. Jan heeft het zijn ouders lang kwalijk genomen wat er gebeurd is. Ouders willen dat wat Jan is overkomen geen enkel kind in Nederland meer overkomt. Ze willen zien dat de instanties ervan geleerd hebben én verbeteringen hebben ingevoerd om herhaling in de toekomst te voorkomen. Daarnaast hebben ouders klachten ingediend, omdat ze al twee jaar bezig zijn om alles boven water te krijgen en vonden ze dat er te laat excuses zijn gemaakt. Dat had volgens hen direct moeten gebeuren. Toen zij die avond zelf contact opnamen met DJGB, zijn er volgens ouders geen excuses aangeboden. Dit gebeurde pas de volgende dag.

Ten aanzien van de gebeurtenissen zelf geven ouders aan dat de agenten aanbelden en meteen zeiden dat ze Jan kwamen halen. Ze kwamen niet om te checken hoe het met hem ging na de vermissing, zoals de politie tijdens de rondetafelbijeenkomst zei. Dat hadden ouders nog kunnen begrijpen en waarderen, maar het ging meteen over de gesloten plaatsing. Ouders hebben direct aangegeven dat dit niet klopte, maar de politie luisterde niet. Ouders vinden het heel erg dat de politie niet luisterde naar wat zij en ook de RvdK zeiden. De politie ging gewoon door en nam Jan mee. Hij werd in de boeien geslagen, niet wetende waarom hij werd meegenomen. Jan heeft een trauma opgelopen. Als hij nu hoort dat kinderen uithuisgeplaatst worden, vraagt hij zich af waarom dat gebeurt. Het is volgens hem de slechtste beslissing voor kinderen. Ouders geven aan dat de gebeurtenis voor de instanties misschien twee jaar geleden is, maar dat dit voor hen nog voortduurt tot op de dag van vandaag. De zorgen om Jan zijn enorm geweest. Hij kwam ernstig beschadigd uit de gesloten jeugdzorg. Hij heeft daar dingen geleerd die niet goed waren voor hem. Gelukkig heeft Jan inmiddels een VMBO diploma gehaald en is hij nu bezig met een MBO-opleiding. Maar hem is zoveel afgenomen, ook een deel van zijn toekomst. Dat is niet zomaar weg. Ouders vinden dat het bijzonder knap is dat ze nog als gezin bij elkaar wonen.

Visie DJGB

DJGB acht het eerste klachtonderdeel over de onterechte gesloten plaatsing gegrond. DJGB heeft gehandeld naar aanleiding van een mondeling verzoek van VTK, om over te gaan tot een uithuisplaatsing van Jan naar een gesloten instelling. Ze hadden toen de beschikking nog niet en hebben die bij binnenkomst ook niet gecontroleerd, omdat de actie al bevestigd was door VTK en de gesloten instelling. Daarop is vertrouwd. Er zijn ten onrechte aannames gedaan. Ze hebben de beschikking pas gelezen toen de RvdK belde, toen was Jan al onderweg. DJGB had zelf moeten nagaan wat de kinderrechtster had bepaald. In deze situatie is gehandeld vanuit het vertrouwen in andere professionals /organisaties.

Terugkijkend, had DJGB eerder betrokken kunnen worden. Ze hebben ervan geleerd dat ze moeten zorgen voor goede schriftelijke overdracht en toetsing. De samenwerking met andere organisaties bij crisissituaties is weer duidelijker gekaderd. Dit ook naar aanleiding van interne reflectie en een ketengesprek.

Tijdens de rondetafelbijeenkomst heeft DJGB hier aan toegevoegd dat in hun systemen niets meer terug te vinden is van het verzoek van de RvdK om een afspraak in te plannen met ouders voor de volgende dag.

DJGB heeft herhaald dat hun medewerker die avond meteen excuses aan ouders heeft aangeboden, maar dat dit bij hun niet aankwam door alle emoties.

De tweede klacht wordt ongegrond geacht, omdat de dag na de plaatsing (mondeling) nogmaals excuses zijn aangeboden. Dit is later nog schriftelijk bevestigd in een excuusbrief. Er is die avond geprobeerd met ouders te bellen om hen uitleg te geven en excuses te maken. Door de emoties van wat er die avond gebeurd was, kwam dit niet over. Ze hebben de dag erna meteen een bezoek gebracht aan Jan en ook met ouders gesproken en excuses aangeboden. Ze begrijpen dat excuses op dat moment niet zijn aangekomen bij Jan. Ze hebben later in een gesprek met vader en de advocaat nogmaals excuses aangeboden en besproken wat Jan kon helpen. DJGB heeft verschillende mogelijkheden aangeboden, onder andere een persoonlijk gesprek. Dat kon ook op een later moment als Jan er aan toe was. Ouders hebben dit met Jan besproken en Jan heeft via ouders laten weten dat een excuusbrief hem het meest zou helpen. Daarop is vanuit DJGB ook een brief gestuurd naar Jan met excuses en het aanbod voor een gesprek. In de brief geeft DJGB aan dat de rechter toestemming gaf voor een uithuisplaatsing op een open behandelplek en niet voor een gesloten plek. DJGB heeft daarin een fout gemaakt en had anders moeten handelen. Ook had DJGB de politie geen opdracht moeten geven om Jan thuis op te halen.

Visie politie

In reactie op het onderzoek heeft de politie laten weten dat beide klachten gegrond zijn. Dit is ook vastgesteld tijdens interne klachtenprocedure. Jan is ten onrechte uit huis gehaald en overgebracht naar een instelling voor gesloten jeugdzorg. Dit kon gebeuren, omdat de juiste kennis niet aanwezig was om de beschikking zelf te kunnen interpreteren. Ten aanzien van de tweede klacht was het beter geweest als er eerder persoonlijke excuses gemaakt waren. De politie heeft dit tijdens de interne klachtenprocedure alsnog gedaan en deze excuses zijn door de familie aanvaard.

Als in sommige gevallen de juiste kennis ontbreekt, dan moet die wel ingewonnen worden. In deze situatie lukte dat niet intern, daarom is ervoor gekozen de ketenpartners te benaderen. De RvdK was niet bereikbaar, waarna er contact is opgenomen met de crisisdienst van VTK en daarop mocht de politie vertrouwen. Eenmaal ter plaatse werd doortastend handelen verwacht, juist ook in het belang van betrokkenen waaronder de minderjarige. Er is echter onvoldoende gedaan om een optimale informatiepositie te verkrijgen, om zo een juiste afweging te kunnen maken. Daarmee had voorkomen kunnen worden dat Jan ten onrechte werd meegenomen, met alle gevolgen van dien. Van de ketenpartners had verwacht mogen worden dat die beschikten over de juiste expertise om het vonnis te lezen en juist te interpreteren.

Tijdens de rondetafelbijeenkomst heeft de politie hieraan toegevoegd dat de politie het als onderdeel van de zorgtaak ziet, om te controleren hoe het met een jongere gaat als die na een vermissing weer thuis is. Daarom wilden ze langs gaan bij Jan. Daarnaast kregen ze het verzoek van DJGB om Jan op te halen. Toen ze Jan ophaalden, konden de betrokken medewerkers van de politie de positie van de RvdK niet goed inschatten. De RvdK gaf aan dat Jan niet meegenomen mocht worden. De politiemedewerkers begrepen niet hoe die mededeling zich verhiel tot het verzoek van DJGB om hem op te halen. Het ging ook om een jongen die weer weg kon lopen.

Visie van het ministerie van Justitie en Veiligheid en de RvdK

Het ministerie van Justitie en Veiligheid, als eindverantwoordelijke voor de RvdK, heeft laten weten dat de RvdK een spoedmelding van het CJG ontving op 6 november 2019. Naar aanleiding van een multidisciplinair overleg (MDO) is de RvdK op 7 november direct een onderzoek gestart. De RvdK heeft een VOTS en een MUHP voor een 24uurs zorgvoorziening verzocht, voor de duur van drie maanden. Dit is ook afgegeven door de kinderrechter. Het ging om een open setting. DJGB was hiervan op de hoogte en er was een afspraak voor een gesprek gepland op het kantoor van DJGB voor de dag daarna. Achteraf hebben zowel VTK, als DJGB, als de wachtcommandant van de politie de beschikking waarschijnlijk niet goed gelezen en hebben van daaruit gehandeld. RvdK gaf aan de wachtcommandant aan dat het om een machtiging voor een 24uurs

setting ging, maar omdat de wachtcommandant dacht dat dat gesloten was, werd de actie doorgezet. Het is belangrijk dat iedereen de terminologie kent, ook de politie.

De RvdK betreurt de gang van zaken en is van mening dat het voorkomen had kunnen worden als de beschikking goed was gelezen en correct geïnterpreteerd was. En als er was geluisterd naar de medewerker van de RvdK die die avond nog telefonisch met politie heeft gesproken. Het was moeilijk om met DJGB in contact te komen die avond.

Ten aanzien van de tweede klacht was het beter geweest als DJGB de ochtend erna meteen met ouders contact had opgenomen. RvdK heeft die ochtend direct contact opgenomen met ouders.

Tijdens de rondetafelbijeenkomst heeft de RvdK hier aan toegevoegd dat de RvdK aan de bureaudienst van DJGB had gevraagd om een afspraak in te plannen met ouders voor de volgende dag (8 november). De RvdK dacht dat hiermee voor iedereen de bedoeling duidelijk was.

Visie VTK

VTK is van mening dat de klachten voor wat betreft de rol van VTK ongegrond zijn, omdat VTK hierin geen taak en/of verantwoordelijkheid heeft gehad. VTK geeft aan dat de situatie is ontstaan, doordat over meerdere schijven geschakeld moest worden om de juiste informatie te vinden en bij de juiste ketenpartner terecht te komen. Er waren geen directe communicatielijnen tussen de RvdK en DJGB buiten kantoortijden. DJGB heeft bereikbaarheidsdienst tijdens de kantoortijden en na 17.00 uur is de crisisdienst van VTK beschikbaar. DJGB houdt dan wel de regie, maar de crisisdienst van VTK gaat ter plaatse en is beschikbaar voor de uitvoering. In geval van een uithuisplaatsing vervoert VTK jongeren met eigen vervoer, tenzij het gaat om een gesloten plaatsing. Dan wordt gebruik gemaakt van DV&O (Dienst Vervoer & Ondersteuning). De crisisdienst van VTK heeft in deze zaak uit collegialiteit de rol van doorgeefluik op zich genomen. Terugkijkend is dat een onnodige extra schakel geweest in de samenwerking. Ze hebben informatie van de RvdK op diens verzoek doorgestuurd naar DJGB, omdat zij dit zelf niet konden doen op dat moment. Vervolgens is gehandeld vanuit aannames. Er heeft geen inhoudelijke controle plaatsgevonden.

VTK heeft hiervan geleerd geen onnodige extra schakel en geen doorgeefluik te willen zijn. Maar als dat toch een keer nodig is, dan moet VTK zich wél bewust zijn van wat zij doorstuurt. Er moeten korte en duidelijke communicatielijnen zijn. Korte lijnen voorkomen onnodige ruis. Het is helaas helder geworden dat in de hectiek van de situatie onvoldoende duidelijk is geweest wie de regie voert over het proces. VTK denkt om die reden dat het belangrijk is om als uitkomst van het onderzoek ook duidelijke afspraken te maken over deze regievoering.

VTK heeft in juni 2020 nog met ouders een gesprek gehad en dit was voor ouders verhelderend. VTK vindt het spijtig dat de situatie is verlopen zoals het is gegaan. VTK is van harte bereid om actief mee te denken om herhaling van een vergelijkbare situatie te voorkomen.

3.2 De ronde tafel

Leer- en verbeterpunten uit de rondetafelbijeenkomst

Op 27 januari 2022 heeft er vanuit de Nationale ombudsman en Kinderombudsman een digitale rondetafelbijeenkomst plaatsgevonden waarbij ouders en hun advocaat en een afvaardiging vanuit de politie, DJGB, de RvdK en VTK aanwezig waren om met elkaar te praten over de gebeurtenissen van 7 november 2019 en wat hiervan geleerd kan worden. Hieronder volgen de leer- en verbeterpunten die door de verschillende instanties genoemd zijn:

Bevindingen ten aanzien van de leer- en verbeterpunten:

- Bij de politie is meer bewustzijn van hun rol bij uithuisplaatsingen. De beschikking van de rechter is voor jeugdbescherming, die de uithuisplaatsing moet uitvoeren. De RvdK of DJGB kan via het OM de politie verzoeken om assistentie. Het OM besluit over de inzet en kan eventueel ook een machtiging

binnentreden afgeven. Er is nu een liaison medewerker om de medewerkers van de politie bewust te maken van de rol van de politie en de omgang met minderjarigen. Daarnaast wordt de *Werkinstructie uithuisplaatsing minderjarigen* in overleg met de keten herzien en verbeterd. Het belang van het kind staat hierin voorop. De politie is zich er bewust van dat ze een pas op de plaats had kunnen en moeten maken, in de woning of later op het bureau. Tegelijk kan het lastig zijn om dat te doen in de hectiek van het moment.

- Bij DJGB wordt sinds de gebeurtenis geen actie meer ondernomen zonder dat de beschikking zelf gezien en gelezen is. Binnen alle teams en de bereikbaarheidsdienst is helder dat soms vertraging de moeite waard is, ter voorkoming van dergelijke fouten als bij Jan. Ook worden spoedplaatsingen, zeker ook buiten kantooruren, alleen nog bij hoge uitzondering gedaan. Dit is in lijn met landelijke ontwikkelingen. Als nu het nummer van DJGB gebeld wordt buiten kantooruren, dan wordt de beller doorgeschakeld naar de medewerker met piketdienst.
- Bij de RvdK is de casus besproken. Ondanks de goede intenties is het niet goed gegaan. Wat Jan is overkomen wordt enorm betreurd. Tijdens de bijeenkomst geeft de RvdK desgevraagd aan dat het de vraag is of de RvdK een VOTS en MUHP had moeten vragen om achter de hand te hebben. Hierdoor kon deze beschikking gaan zwerven en leiden tot de ongewenste uitkomst. Idealiter was er eerst met Jan gesproken voordat het verzoek werd gedaan, maar dat was niet mogelijk, omdat hij was weggelopen en onvindbaar was. Het was niet bekend dat hij later die avond thuis zou komen.
- VTK is zich ervan bewust geworden dat betrokkenheid verantwoordelijkheid met zich meebrengt. Als VTK uit collegialiteit ervoor kiest om als doorgeefluik te fungeren, dan is het belangrijk dat medewerkers er zich ook bewust van zijn wat ze doorsturen.
- Wie de regie heeft in dit soort zaken is een leerpunt. Iedereen is verantwoordelijk en kan een uithuisplaatsing stoppen als die niet terecht is, maar als er zo veel partijen betrokken zijn kan het lastig zijn om duidelijk te hebben wie de regie heeft en beslist.

4. BESCHOUWING

De onterechte plaatsing van Jan in een voorziening voor gesloten jeugdzorg heeft een enorme impact gehad op zowel zijn leven als dat van zijn gezinsleden. Inmiddels erkennen alle betrokken partijen dat Jan die avond nooit gesloten geplaatst had mogen worden. Deze plaatsing was onrechtmatig en de rechten van Jan zijn geschonden.

Geen enkel ander kind mag dit nog overkomen. Om die reden hebben de ombudsmannen onderzocht hoe dit heeft kunnen gebeuren, wat partijen hiervan geleerd hebben en wat nodig is om dit in de toekomst te voorkomen.

Tot slot hebben de ombudsmannen gekeken naar het moment en de manier waarop excuses zijn aangeboden aan Jan en zijn ouders.

Hoe heeft het kunnen gebeuren dat Jan die nacht onterecht gesloten geplaatst is

Een uithuisplaatsing is altijd een enorm ingrijpende beslissing in het leven van een kind en de betrokken gezinsleden en vraagt dan ook om grote zorgvuldigheid en een goede samenwerking. In het geval van Jan is er door de RvdK in overleg met ouders besloten om alvast een machtiging uithuisplaatsing voor een open plek te verzoeken voor het geval dat Jan niet vrijwillig zou willen meewerken aan een opname.

In het onderzoek constateren de ombudsmannen dat de betrokken instanties, ondanks alle goede intenties, niet goed samen hebben gewerkt. Die avond hebben partijen de beschikking niet gelezen of anders geïnterpreteerd, maar gingen ervan uit dat het om een gesloten plaatsing ging. De tegenwerpingen van ouders en de RvdK veroorzaakten twijfel, maar leidden er niet toe dat betrokken partijen hun handelen/plannen heroverwogen. Geen enkele instantie vroeg zich af of hij het mogelijk toch bij het verkeerde eind had en welke consequentie dit zou hebben voor Jan, als hij daadwerkelijk onterecht gesloten geplaatst werd. Alle partijen hadden zich moeten afvragen of het voortzetten van deze actie in het belang van Jan was. Het ging immers om een kwetsbare 15-jarige jongen.

Naast dit punt willen de ombudsmannen een toelichting geven op enkele factoren die een negatieve invloed hebben gehad op de samenwerking:

- het grote aantal betrokken partijen;
- de onduidelijkheid in de regievoering;
- de onbekendheid van onderlinge taken, rollen en verantwoordelijkheden;
- het gebrek aan zorgvuldigheid.

Bij de uithuisplaatsing van Jan waren een groot aantal partijen betrokken. Dit heeft ook te maken met hoe de keten in deze regio is ingericht. Zo heeft DJGB de uitvoering van de bereikbaarheidsdienst na kantoortijden belegd bij VTK. Hoe meer partijen bij een crisissituatie betrokken zijn, hoe groter de kans dat het misgaat. Bij een ingrijpend besluit als een uithuisplaatsing van een kwetsbare minderjarige moet voorkomen worden dat er onduidelijkheid ontstaat over wie de regie heeft en wat er gaat gebeuren. In de situatie van Jan zien de ombudsmannen dat het ontbreekt aan een duidelijke regievoering. Regie voeren kan alleen als alle andere betrokken partijen op de hoogte zijn van de rol- en taakverdeling in de verschillende scenario's en deze respecteren. De onduidelijkheid en onbekendheid in de onderlinge taken, rollen en verantwoordelijkheden is dan ook een opvallend punt in deze zaak. De betrokken partijen weten niet altijd wie in welke situatie, welke taak en rol heeft. Zo kan de politie assisteren bij een uithuisplaatsing, maar kan hij deze niet zelf uitvoeren. Dit is vanuit pedagogisch oogpunt een taak die is voorbehouden aan de jeugdbescherming.

Ook het gebrek aan zorgvuldigheid in de communicatie en in de controle van de informatie hebben een negatieve invloed gehad op de samenwerking. De beschikking werd door meerdere partijen doorgestuurd, zonder dat zij op de hoogte waren van de inhoud ervan, of zonder begeleidend schrijven. VKT ging er op basis van eerdere informatie van het CJG vanuit dat Jan gesloten geplaatst ging worden, zonder dit te checken. De ombudsmannen zijn van mening dat de aard van de informatie, namelijk de uithuisplaatsing van een minderjarige, maakt dat *alle* personen die bij communicatie hierover betrokken zijn, een grote verantwoordelijkheid dragen. Elke betrokken instantie heeft een eigen verantwoordelijkheid om de juridische basis van een uithuisplaatsing te verifiëren voordat geacteerd wordt. Betrokkenheid brengt verantwoordelijkheid met zich mee en elke betrokken instantie kan een onterechte uithuisplaatsing stoppen.

Wat hebben partijen geleerd zodat herhaling voorkomen wordt

De ombudsmannen vinden het positief dat de betrokken instanties zowel tijdens de leerbijeenkomst als bij de rondetafel in dit onderzoek gereflecteerd hebben op de onterechte uithuisplaatsing van Jan. De betrokken instanties hebben daarbij leer- en verbeterpunten geformuleerd. De ombudsmannen zijn van mening dat deze leer- en verbeterpunten onvoldoende specifiek en concreet zijn om herhaling uit te sluiten. Met name als het gaat om duidelijke afspraken tussen de politie en DJGB of VTK bij de uitvoering van jeugdzorgtaken. De ombudsmannen verzoeken de betrokken partijen om die reden uitvoering te geven aan het volgende verbeterpunt:

Maak in de keten concrete gezamenlijke afspraken over de regievoering bij een uithuisplaatsing en de daaruit voortvloeiende rollen, taken en verantwoordelijkheden. Neem daarbij het belang van het kind als uitgangspunt.

Excuses

De Nationale ombudsman heeft eerder uitgangspunten voor een goed excuus vastgelegd in "De excuuskaart"⁵. Daarin wordt ook het belang genoemd van een goede timing, het op het juiste moment aanbieden van excuses. De ombudsmannen constateren op basis van het onderzoek dat de DJGB nog dezelfde avond en de volgende dag excuses heeft gemaakt, omdat Jan ten onrechte uit huis was geplaatst. Echter, DJGB heeft verzuimd om zich ervan te vergewissen of deze excuses goed bij betrokkenen zijn aangekomen en door hen geaccepteerd werden. Gebleken is dat de excuses, gelet op alle hectiek en emoties die op dat moment speelden, niet binnen zijn gekomen bij Jan en zijn ouders.

Excuses betekenen veel in deze zaak, omdat er fouten zijn gemaakt die enorm hebben ingegrepen in het leven van Jan en zijn gezin en die nog altijd doorwerken in hun bestaan. Voor Jan en zijn ouders is het ook

⁵ [Excuuskaart | Nationale ombudsman](http://www.nationaleombudsman.nl/folders-en-brochures/excuuskaart), www.nationaleombudsman.nl/folders-en-brochures/excuuskaart

om meer te doen dan excuses alleen. Ze willen erkenning krijgen dat er fouten zijn gemaakt, uitleg hoe dit heeft kunnen gebeuren en hoe herhaling in de toekomst voorkomen wordt. Deze uitgangspunten worden ook in "De excuuskaart" genoemd.

Het is positief dat DJGB later ook schriftelijk excuses aan Jan zelf aanbood. Helaas wordt in deze brief onvoldoende aangegeven wat de organisatie in de toekomst anders zal doen om te voorkomen dat andere jongeren het risico lopen om onterecht gesloten geplaatst te worden. Wel erkent DJGB dat ze een fout hebben gemaakt en dat ze de politie geen opdracht hadden moeten geven om Jan thuis op te halen.

De Nationale ombudsman,

De Kinderombudsman,

Reinier van Zutphen

Margrite Kalverboer

BIJLAGE 1: Toepasselijke procedures of protocollen

Aan de betrokken instanties is gevraagd welke procedures of protocollen volgens hen van toepassing waren op de samenwerking op 7 november 2019

Politie Werkinstructie: Uithuisplaatsing minderjarige

Deze werkinstructie geeft per fase/handeling de te nemen stappen aan. Voor zover relevant voor deze casus, blijkt uit deze werkinstructie:

Vorbereiding:

- Als er geweld of vluchtgevaar verwacht wordt bij de uithuisplaatsing, verleent de politie op aanwijzing van het Openbaar Ministerie (OM) haar medewerking aan het ophalen van de minderjarige. Daarbij dienen de volgende documenten gecheckt te worden: beschikking van de kinderrechter, toestemming van de Officier van Justitie, machtiging binnentreden en eventueel machtiging doorzoeking.
- Als er geen geweld of vluchtgevaar verwacht wordt, ligt de uitvoering bij andere instanties.

Vervoer naar instelling:

- Als er naar een niet gesloten instelling vervoerd wordt, wordt het vervoer geregeld door de gezinsvoogd of ouders.
- Als er naar een gesloten instelling vervoerd wordt, wordt het vervoer geregeld door Dienst Vervoer en Ondersteuning.

Spoeduisplaatsing:

In de situatie dat er een minderjarige met spoed uit huis geplaatst moet worden, is er vaak nog geen beschikking van de kinderrechter afgegeven. In crisissituaties heeft de gezinsvoogd of raadsmedewerker contact gehad met de kinderrechter en wordt er een mondelinge (telefonische) beschikking afgegeven. Het contact met de kinderrechter is de verantwoordelijkheid van de gezinsvoogd of raadsmedewerker. De politie heeft laten weten dat een nieuwe werkinstructie in ontwikkeling is.

Veilig Thuis

VT heeft aangegeven dat voor de in deze casus specifieke situatie geen afspraken gelden. De medewerker van de Crisisdienst heeft gefungeerd als 'email doorgeefluik'. VT heeft daarnaast een beschrijving gegeven van de samenwerking/werkwijze samen met DJGB, RvdK en Politie in het algemeen. Daaruit blijkt, voor zover relevant voor deze casus, het volgende:

Samenwerking Crisisdienst VT met DJGB:

De samenwerking van de Crisisdienst VTK met DJGB bestaat er uit dat de Crisisdienst VT ook als crisisdienst fungeert voor DJGB buiten kantooruren. Dus in het geval van een situatie buiten kantooruren waarin acuut handelen door DJGB nodig is, schakelt DJGB de Crisisdienst VT in voor dat handelen. De Crisisdienst VT werkt op dat moment 'in opdracht van' DJGB.

Samenwerking Crisisdienst VTK met de politie:

De samenwerking tussen de Crisisdienst VT en Politie beslaat vele terreinen. Zo komen de meeste meldingen bij de Crisisdienst binnen via de politie of wordt samen opgetrokken met de Recherche.

RvdK

Regionaal Samenwerkingsprotocol van de Gemeenten, Raad voor de Kinderbescherming en gecertificeerde instellingen voor de Jeugdzorgregio's IJmond, Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer

In dit protocol wordt de samenwerking beschreven tussen de instanties bij de toeleiding naar en de uitvoering van de jeugdbescherming en jeugdreclassering. Het protocol is gebaseerd op de landelijke handreiking voor samenwerking "Terughoudend waar het kan, doorpakken waar nodig" en op de landelijke handreiking "Uitvoering jeugdbescherming en jeugdreclassering". De afspraken gelden volgens artikel 1.2 ook voor de samenwerking met Veilig Thuis. Het protocol regelt hoe en wanneer de RvdK kan worden ingeschakeld, procesafspraken over het tot stand komen van een Verzoek tot Onderzoek, de borging van de veiligheid van een kind tijdens een raadsonderzoek en het aanvragen van een beschermingsmaatregel.